

verkregen werd uit de hier te lande veel voorkomende zeep- en kaarsenfabricage, maar dat aanvoer van ruwe glycerine ook in hooge mate in de hand gewerkt werd — en nog steeds wordt — door de gunstige ligging van ons land, welke het mogelijk maakt uit alle deelen van de wereld het product aangevoerd te krijgen. De te Naarden verkregen gezuiverde glycerine wordt zoowel voor pharmaceutische als voor technische doeleinden gebruikt, terwijl dit product eveneens een zeer belangrijke grondstof vormt voor de springstof-industrie. In den loop der jaren is de export van dit product zeer toegenomen en heeft dit artikel uit de Chemische Fabriek „Naarden” een wereldnaam verworven.

Toen de fabriek begon met het destilleeren van aetherische oliën en het eerst de kummel-olie daarvoor in aanmerking kwam, werd als grondstof het Nederlandsche karwijzaad gebruikt, hetwelk in vergelijking met het zaad van anderen oorsprong, een hoog oliegehalte aanwijst en een product van prima qualiteit levert.

Bij de uitbreiding, welke in den loop der jaren de afdeling Aetherische Oliën onderging, werd de bereiding ondernomen van pepermunt-olie, nagelolie, sandelhoutolie, kampferolie en citronella-olie, terwijl de waardevolle bestanddeelen van deze oliën weder worden afgescheiden, zooals geraniol, citral, citronellol, eugenol, welke in zeer groote hoeveelheden worden gefabriceerd. Deze groep dient weer als grondstof voor verschillende belangrijke synthetische chemische stoffen. Zoo wordt b.v. uit de Japansche kampferolie afgescheiden safrol, dat weder verwerkt wordt tot heliotropine, een zeer belangrijke reukstof, die in groote hoeveelheden bij de zeepfabricage wordt gebruikt. Uit nagelolie wordt de eugenol afgescheiden, die na omzetting in isoeugenol dient voor de vervaardiging van vanilline. Dit product speelt een belangrijke rol bij de bereiding van chocolade en waar dit artikel van Nederlandschen oorsprong terecht in de geheele wereld zich in een goeden roep mag verheugen, kan het van belang geacht worden, dat vanilline van prima qualiteit ook in Nederland wordt gefabriceerd.

Maar behalve aetherische oliën worden in de Chemische Fabriek „Naarden” ook synthetische bloemenoliën en fijnere grondstoffen voor de parfum-fabricage vervaardigd: om op dit gebied die producten te kunnen leveren, die door de industrieën, die haar behoeven, bij voorkeur worden gevraagd, werd door de Chemische Fabriek „Naarden” een belangengemeenschap met een Fransche fabriek gesloten, die haar sporen op dit gebied reeds heeft verdiend en worden de grondstoffen daarvoor thans te Naarden vervaardigd.

Saccharine — een in 1879 door C. Fahlberg ontdekt, synthetisch product — vervult als kunstmatige zoetstof een nuttige en belangrijke rol niet alleen als vervangmiddel van suiker voor patiënten, lijdende aan suikerziekte, doch ook in die gevallen, waar een zoetstof kan dienen, welke niet tevens voedingsmiddel behoeft te zijn.

Tenslotte mogen nog vermeld worden eenige zeer belangrijke pharmaceutische producten, zooals morphine en codeïne, welke uit opium afgescheiden worden, alsmede de zouten hieruit en phenolphthaleine, een product, dat, zoowel in de pharmaceutische branche als in de fotografie toepassing vindt.

In de laatste jaren hebben verschillende landen door hun tariefpolitiek het Nederland zeer moeilijk gemaakt te exporteeren, terwijl natuurlijk in ons land zelf slechts een beperkt afzetgebied te vinden is. Desniettegenstaande is het mogelijk gebleken, dat deze chemische industrie zich ook hier heeft kunnen ontwikkelen, hetgeen tot bewijs moge strekken, dat een zoo belangrijke tak van industrie bestaansrecht heeft, hetgeen hoofdzakelijk moge toegeschreven worden aan de uitnemende qualiteit der producten; eindresultaat van wetenschappelijk onderzoek, aanhoudende contrôle, zorgvuldige leiding en een zich steeds aanpassen aan de eischen, die aan deze producten worden gesteld.

N.V. Nederlandsche Kleurstoffen Fabriek te Naarden.

Van een eigen industrie van synthetische kleurstoffen was in Nederland vóór den oorlog geen sprake; van uit haar geboorteland — Engeland — waar in 1856 het mauveïne door Perkin werd ontdekt, via Frankrijk, waar in 1859 Verquin voor den dag kwam met de ontdekking van het fuchsine naar Duitschland verhuisd, kwam de fabriekmatige vervaardiging van synthetische organische kleurstoffen in laatstgenoemd land tot buitengewonen bloei — economisch en wetenschappelijk. Wij behoeven, wat het laatste betreft, slechts in herinnering te brengen, hoe in 1869 aan Graebe en Liebermann de synthese van alizarine gelukte, hoe in 1876 de belangrijke groep der azo-kleurstoffen werd ontsloten en hoe geleerden als Baeyer en Heumann in het laatste decennium der vorige eeuw de synthese der indigo bewerkten. En wat de economische ontwikkeling der kleurstoffen-industrie in Duitschland vóór den oorlog betrof, daarvan spreken namen als Badische Anilin und Soda-fabrik, Höchstler Farbwerke, Elberfelder Farbwerke vorm: Fr. Bayer, fabrieken, die thans tot de allergrootste en machtigste industriële organisaties in Duitschland behooren, voor zichzelf. Naast Duitschland kwamen Zwitserland en nog eenige andere landen. Van de totale waarde der jaarlijksche wereldproductie, welke op 250 millioen gulden getaxeerd wordt, kwam echter driekwart voor rekening van Duitschland.

Maar de oorlog sloot de grenzen en de invoer van teer-kleurstoffen — gemeenlijk met den algemeenen naam anilinekleurstoffen aangeduid — werd tijdens den oorlog in ons land zóó zeer bemoeijkt, dat in 1917 een combinatie van chemische fabrieken de vervaardiging opnam van nitrobenzol, aniline-olie en enkele andere tusschenproducten voor kleurstoffen. In het jaar 1920 werd, als zelfstandige onderneming, de N.V. Nederlandsche Kleurstoffen Fabriek opgericht, welke, te Amsterdam gevestigd, te Naarden haar fabriek had en die, naast de reeds genoemde producten, geleidelijk een reeks tusschenproducten voor de azo-kleurstoffen in de fabricage opnam, zooals H-zuur (amidonaphtol disulfozuur 1.8.3.6), S.S.zuur (d^od^o 1.8.2.4), gammazuur (amidonaphtol-monosulfozuur 2.6.8) benzidinebase, dianisidinebase, tolidinebase, enz.

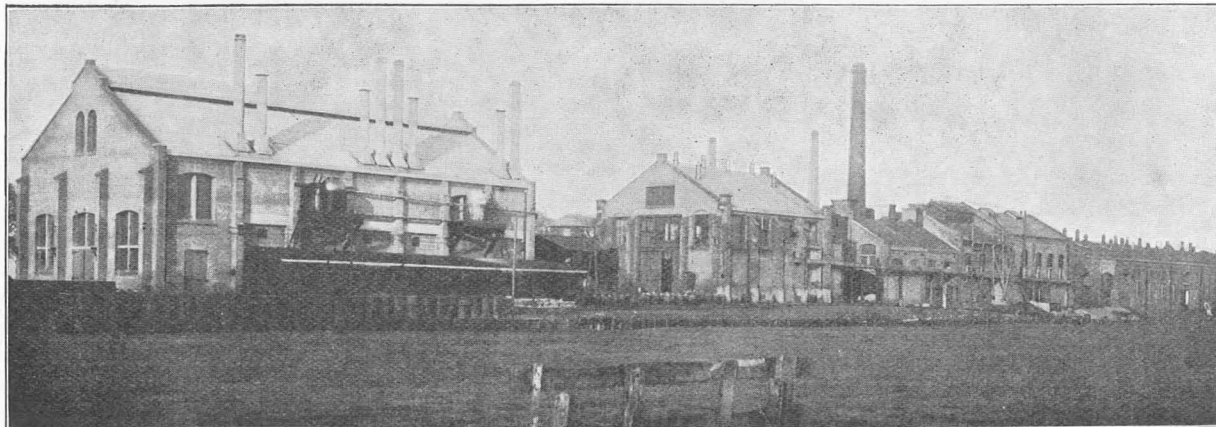
Door den oorlog hadden vrijwel alle landen met een eenigszins ontwikkelde industrie, met het oog op de defensie, het belang van een zelfstandige kleurstoffen-industrie ingezien en steunden de verschil-

lende regeeringen hare binnenlandsche industrie op alle mogelijke manieren. Een gevolg hiervan was, dat in die landen, waar de nationale industrie zich niet voldoende sterk achtte om de gevreesde Deutsche concurrentie het hoofd te kunnen bieden, invoerverboden of zeer zware invoerrechten werden ingesteld, door welke maatregelen het bestaan van de verschillende kleinere kleurstoffenfabrieken — en onder hen telde de N.V. Nederlandsche Kleurstoffen Fabriek in het bijzonder hare afnemers — in gevaar werd gebracht. Enkele buitenlandsche fabrieken hebben dan ook in de na-oorlogse jaren reeds den ongelijken strijd moeten opgeven.

De Kleurstoffen Fabriek heeft de bijzonder zware moeilijkheden het hoofd kunnen bieden. Zij is begonnen met de vervaardiging van anilinekleurstoffen voor de lakverf- en drukinktfabrieken, ten einde op deze wijze het voor hare tusschenproducten steeds meer beperkt geworden afzetgebied te compenseeren.

De fabricage van deze kleurstoffen wordt geleidelijk uitgebreid en de technisch bereikte resultaten bevestigen, dat deze tak van industrie, door den oorlog naar ons land overgebracht, tot nog toe ook onder normale omstandigheden in Nederland kan blijven bestaan.

N.V. Nederlandsche Springstoffenfabrieken te Amsterdam.

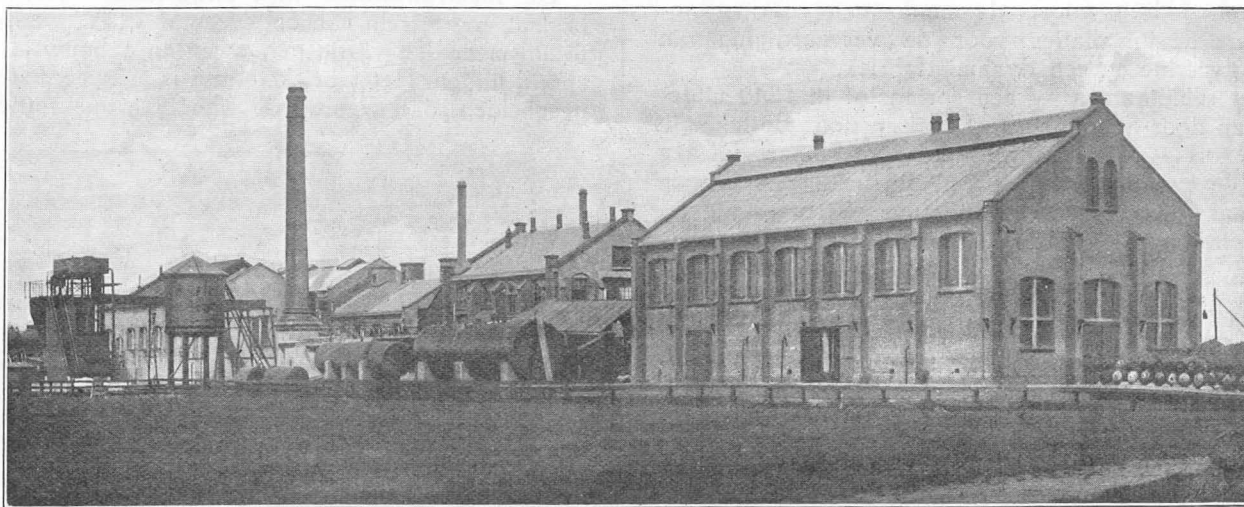

Schietkatoenfabriek te Nieuwer-Amstel, van de Noordzijde gezien.

Evenmin als de margarine en de kunstzijde hebben wij Nederlanders het buskruit uitgevonden; maar gemaakt hebben wij het wel. In vroeger tijden gebeurde dat door een onderneming, die langen tijd den ouderwets klinkenden naam droeg van „De Gezamenlijke Buskruidmakers van Noord-Holland, Utrecht en Zeeland”, welke vennootschap in Augustus 1922 opgevolgd werd door de N.V. „Nederlandsche Springstoffenfabrieken” te Amsterdam. Deze naamlooze

heeft derhalve een groot belang bij den gang van zaken — hetgeen dan ook zijn uitdrukking vindt in de samenstelling van den Raad van Commissarissen, waarvan drie leden door de Regeering worden benoemd — maar de exploitatie geschiedt, met terzijdestelling van de nadelen, welke aan een staatsbedrijf verbonden zijn, geheel als een zuiver particuliere industriële onderneming.

De N.V. Nederlandsche Springstoffenfabrieken

Schietkatoenfabriek te Nieuwer-Amstel, van de Zuidzijde gezien.

vennootschap vormt een zoogenaamd „gemengd bedrijf”: de Nederlandsche Staat bezit n.l. de helft der aandelen en heeft voor zich een deel der overwinst gereserveerd, zoodra de winst een vooraf overeengekomen bedrag heeft overschreden. De Staat

zetelt te Amsterdam in een eigen gebouw aan de Heerengracht 204. De vervaardiging der springstoffen geschiedt in twee fabrieken, de eene fabriek „De Oude Molen” geheeten en te Nieuwer-Amstel gevestigd, vervaardigt salpeterzuur, schietkatoen en